

Sygn. akt II PK 316/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 2 lipca 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gersdorf (sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z powództwa T. C.

przeciwko Izbie Celnej w C.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 lipca 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w C.

z dnia 29 lipca 2008 r.,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i oddala apelację,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Pozwem z dnia 3 sierpnia 2007 r. powód T. C. wniósł o uznanie wypowiedzenia zmieniającego z dnia 24 lipca 2007 r. za bezskuteczne. Uzasadniając pozew powód podniósł, że podana jako przyczyna wypowiedzenia zmieniającego „utrata zaufania” jest nieprawdziwa, niezasadna i ogólnikowa (niekonkretna). Pozwana Izba Celna w C. wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 12 maja 2008 r. Sąd Rejonowy Wydział V Pracy oddalił powództwo o uznanie wypowiedzenia warunków umowy o pracę za bezskuteczne oraz zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej koszty procesu.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia Sądu I-ej instancji stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Powód został zatrudniony u pozwanego na podstawie umowy o pracę z dnia 1 września 2003 r. jako młodszy inspektor komórki skarbowej.

W dniu 4 czerwca 2007 r. powód otrzymał ustne polecenie od Zastępcy Naczelnika Urzędu Celnego J. K. przeprowadzenia kontroli podatkowej firmy A. S.A.

Kontrola, której kierującym był powód, dotyczyła kwestii kwalifikacji przez kontrolowanego przedsiębiorcę jednego z towarów akcyzowych rozcieńczalników na bazie alkoholu metylowego wg zerowej stawki podatkowej.

Pismem z dnia 5 czerwca 2007 r. wystosowanym do Dyrektora Izby Celnej za pośrednictwem Naczelnika Urzędu Celnego powód zakwestionował ustne polecenie Zastępcy Naczelnika Urzędu Celnego J. K., wykonania kontroli sprawdzających. W piśmie tym powód stwierdza, iż kierowany przez niego zespół zmierzać będzie do zakończenia kontroli w wyznaczonym terminie, bez rozszerzenia o nie mające najmniejszego znaczenia kontrole sprawdzające. Powód uznał tę kontrolę za grę na zwłokę, na którą nie zgadza się w obliczu ewentualnych roszczeń ze strony kontrolowanej spółki w sytuacji niedotrzymania ewentualnych decyzji podatkowych. Powód w piśmie tym zwrócił się do Dyrektora Izby Celnej A. T., jako organu II instancji, by w celu wymuszenia od przeprowadzających kontrolę dokonania określonych czynności, wyraził je w formie pisemnej, bądź dokonał zmiany zespołu kontrolnego.

Pismem z dnia 11 czerwca 2007 r. zastępca Naczelnika Urzędu Celnego J. K. nakazał powodowi dokonanie czynności sprawdzających u podmiotu kontrolowanego, sprawdzenie prawidłowości i rzetelności dokumentów podatnika znajdujących się u jego kontrahentów oraz ustalenie rzeczywistego wykorzystania rozcieńczalników poprzez przyjęcie wyjaśnień od sprawdzanych kontrahentów.

Pismem z dnia 29 czerwca 2007 r. Dyrektor Izby w C., udzielił powodowi odpowiedzi, ustosunkowując się do wszystkich zastrzeżeń powoda zawartych w pismach z dnia 5 czerwca 2007 r. oraz 14 czerwca 2007 r., pouczając go o tym samym o treści art. 48 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. Nr 170, poz. 1218 ze zm.).

Po przygotowaniu wstępnego projektu protokołu kontrolnego przez powoda i Anetę S., został on przedstawiony Kierownikowi Referatu Kontroli Przedsiębiorców Urzędu Celnego w L. – J. G., a następnie Zastępcy Naczelnika Urzędu Celnego w L. – J. K. W dniu 15 czerwca 2007 r. na powyższym projekcie protokołu J. K. wydał powodowi – jako kierownik zespołu po raz trzeci polecenie służbowe w formie adnotacji na egzemplarzu protokołu z kontroli podatkowej, nakazując powodowi:

1. w celu poszerzenia argumentacji przemawiającej za odrzuceniem opinii biegłych, przeprowadzenie czynności sprawdzających zawartych w poleceniu z dnia 11 czerwca 2007 r.,
2. ustalenie, czy podmiot posiada ważne dokumenty wymagane na podstawie przepisów odrębnych, związane z działalnością wykonywaną w składzie podatkowym, (np. zaświadczenie o wpisie do rejestru podmiotów wykonujących działalność w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego, zaświadczenie o wpisie do rejestru działalności w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych),
3. uszczegółowienie oceny prawnej, zwłaszcza w zakresie klasyfikacji „rozcieńczalnika” wskazanie naruszenia prawa i konsekwencje z tym związane, wskazanie prawidłowego sposobu prowadzenia działalności w zakresie produkcji i sprzedaży „alkoholu skażonego”, pouczenie kontrolowanego o prawie do złożenia korekty deklaracji.

Projekt projektu został przedłożony powodowi jako kierownikowi zespołu kontrolującego. Zgodnie z instrukcją w sprawie procedur kontroli przedsiębiorcy stanowiącej załącznik do Decyzji Nr 321/OC Ministra Finansów z dnia 27 września 2005 r., wskazówki osoby akceptującej powinny zostać uwzględnione, a następnie protokół powinien zostać poprawiony. Obowiązkiem kierownika zespołu kontrolnego jest przedstawienie projektu protokołu Naczelnikowi Urzędu Celnego jego akceptacji, który składa podpis i umieszcza formułę „akceptuję” są przechowywane wraz z aktami kontroli.

W dniu 18 czerwca 2007 r. powód sporządził notatkę służbową, podpisaną przez niego oraz A. S.. W notatce tej powód oświadczył, iż w protokole kontroli uwzględniono „zmiany wynikające z próśb zawartych w pkt 2-4”, a odnośnie do pkt 1 powód uznał, „prośbę za rozstrzygniętą”. Tym samym powód ponownie nie wykonał polecenia służbowego wykonania zleconych mu czynności sprawdzających..

Protokół pokontrolny nie został ponownie przedłożony do akceptacji Naczelnikowi Urzędu Celnego w L.. Podpisany przez powoda protokół został przesłany podmiotowi kontrolowanemu.

Postanowieniem z dnia 28 marca 2008 r. Rzecznik Dyscyplinarny Izby Cywilnej w C. wszczął w stosunku do powoda postępowanie wyjaśniające, w związku z podejrzeniem naruszenia przez powoda ustawy art. 48 ustawy o służbie cywilnej z dnia 24 sierpnia 2006 r., § 18 Instrukcji Ministra Finansów oraz pkt 7 Kodeksu Etyki Służby Cywilnej.

W dniu 24 lipca 2007 r. pozwana wypowiedziała powodowi warunki umowy o pracę, jako zasadnicze przyczyny wypowiedzenia wskazując niewywiązanie się przez powoda z obowiązku określonego w art. 48 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej oraz utratę zaufania przełożonych w stosunku do powoda.

W wyniku tego wypowiedzenia zmieniającego. Powód został przeniesiony do pracy w Urzędzie Celnym w C., na takie same stanowisko, tylko w innym referacie z tym samym wynagrodzeniem.

Na podstawie przedstawionych ustaleń Sąd I instancji uznał, powództwo za pozbawione podstawy prawnej.

W motywach wyroku Sąd Rejonowy podkreślił że powód, w myśl art. 3 pkt 1 i 3 ustawy o służbie cywilnej z 2006 r. jest członkiem korpusu służby cywilnej, jako pracownik służby cywilnej. Nie jest natomiast funkcjonariuszem służby celnej.

Zgodnie z art. 48 ust. 112 ustawy, członek korpusu służby cywilnej jest obowiązany wykonywać polecenia służbowe przełożonych, a jeżeli członek korpusu służby cywilnej jest przekonany, że polecenie jest niezgodne z prawem jest on obowiązany na piśmie poinformować o tym przełożonego. W razie pisemnego potwierdzenia polecenia jest on obowiązany je wykonać.

Niewykonanie polecenia jest możliwe (zgodnie z art. 48 ust. 3 powołanej ustawy) tylko w wypadku, gdy prowadziłoby to do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia. Ad casum taka sytuacja nie zachodziła.

Skoro powód odmówił trzykrotnie wykonania polecenia, wydanego przez jego przełożonego, to pozwany zasadnie uznał, że w interesie służby cywilnej leży przeniesienie powoda do Urzędu w innej miejscowości. Wypowiedzenie zmieniające powodowi warunki zatrudnienia było więc zasadne. Sąd I instancji wskazał, że warunki pracy i płacy powoda po przeniesieniu go do Urzędu Celnego w C. uległy pogorszeniu tylko w zakresie czasu dojazdu do pracy.

W ocenie Sądu Rejonowego w związku z powyższym brakowało podstaw do uznania wypowiedzenia zmieniającego za nieuzasadnione i dlatego powództwo jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Od powyższego wyroku apelację złożył powód, który zaskarżył wyrok Sądu I instancji w całości, zarzucając Sądowi:

- naruszenie prawa materialnego, a w szczególności:

- 1) naruszenia art. 80 ust. 1 oraz 81 ust. 2 w zw. z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. nr 170, poz. 1218 z późn. zm., stan na dzień 24 lipca 2007 r.), w ten sposób, że Sąd Rejonowy w C. uznał, iż dopuszczalne jest karanie członka korpusu służby cywilnej za rzekome naruszenie obowiązków służbowych z pominięciem przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym,
- 2) naruszenie art. 53 ustawy o służbie cywilnej z 2006 r. przez jego pominięcie i zastosowanie w jego miejsce art. 42 k.p., nie nakłada na

pracodawcę obowiązku uzyskania zgody pracownika w celu jego przeniesienia do pracy w innej miejscowości ,

3) naruszenie art. 42 § 1 w zw. z art. 30 § 4 k.p. przez przyjęcie, że prawdziwą i uzasadnioną przyczyną wypowiedzenia powodowi warunków pracy i płacy było naruszenie przez niego obowiązków pracowniczych, podczas gdy tej sankcji (zresztą sprzecznej z ustawą o służbie cywilnej nie sposób uznać za adekwatną do rzekomego naruszenia obowiązków, którego miał się dopuścić powód, zaś rzeczywistą przyczyną przeniesienia powoda do innej miejscowości była chęć odsunięcia powoda od prowadzenia sprawy, w związku z którą doszło do wszczęcia postępowań dyscyplinarnych i zmiany stosunków pracy z przełożonymi powoda, w tym z osobą, której sprzecznych z prawem poleceń powód rzekomo nie wykonał,

4) naruszenia art. 77⁵ § 1 k.p., przez przyjęcie, że przeniesienie powoda do pracy w miejscowości oddalonej o 100 km od jego miejsca zamieszkania nie pogorszyło jego warunków pracy,

- naruszenie przepisów prawa procesowego w postaci:

1) naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w ten sposób, że Sąd Rejonowy nie przeprowadził wnioskowanych przez powoda dowodów, których celem było wykazanie rzeczywistej przyczyny dokonania przez pozwanego wypowiedzenia warunków pracy i płacy powodowi, tym samym uniemożliwiając powodowi obronę swoich praw,

2) naruszenia art. 248 § 1 k.p.c. przez fakt, że Sąd Rejonowy nie zobowiązał pozwanego do przedstawienia dokumentów wskazanych. przez powoda, a znajdujących się w posiadaniu pozwanego, pomimo, że dotyczyły one faktu mającego istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, zaś Sąd I instancji miał możliwości prawne, aby wyegzekwować przedstawienie tych dowodów, albo należycie ocenić przeszkody stawiane w ich przeprowadzeniu.

W rezultacie wskazanych zarzutów procesowych, powód wniósł o przeprowadzenie przed Sądem Okręgowym dowodów, które nie zostały dopuszczone przez Sąd Rejonowy w C., które mają duże znaczenie dla

rozstrzygnięcia kluczowej kwestii ustalenia rzeczywistej przyczyny wypowiedzenia powodowi warunków pracy i płacy.

W konsekwencji powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uznanie wypowiedzenia zmieniającego z dnia 24 lipca 2007 r. za bezskuteczne i przywrócenie poprzednich warunków pracy i płacy powoda oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Poza szerokim uzasadnieniem podstaw apelacji powód podniósł, iż rzeczywistą przyczyną wypowiedzenia zmieniającego była chęć przedłużenia dokonywanej przez niego kontroli w celu obrony interesów finansowych podmiotu kontrolowanego. To wszystko z kolei zdaniem powoda miało kontekst polityczny.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

W uzasadnieniu odpowiedzi na apelację pozwany podkreślił, iż z literatury przedmiotu, jak i z orzecznictwa jednoznacznie wynika, że niewykonanie polecenia służbowego traktowane jest jako ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych. Naruszenie to może wywoływać różne skutki, a jego zajęcie nie oznacza oczywiście wyłączonego trybu stosowania w takim wypadku postępowania dyscyplinarnego. Dowodzą tego liczne wyroki Sądu Najwyższego w tym (wyrok SN 9.09.2004 r. I PKN 396/03, OSN z 2005 r., Nr 6, poz. 258, wyrok SN z 12.06.1997 r., I PKN 211/97; wyrok SN z 10.11.1998 r., I PKN 434/1998; wyrok SN z 7.09.1999 r., I PKN 2571/1999).

Zdaniem pozwanego przedmiotowa apelacja opiera się na wadliwej tezie o niedopuszczalności stosowania wobec powoda wypowiedzenia zmieniającego w świetle przepisów ustawy o służbie cywilnej, która wymaga prowadzenia postępowania dyscyplinarnego w przypadku gdy podstawą zmiany warunków pracy ma być naruszenie obowiązków pracowniczych.

Sąd Okręgowy w C., wyrokiem z dnia 29 lipca 2008 r., zmienił zaskarżony wyrok i przywrócił powoda do pracy na poprzednich warunkach.

W motywach wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że apelacja powoda okazała się zasadna. Jednak nie wszystkie jej zarzuty są trafne. Za pozbawione uzasadnienia Sąd Okręgowy uznał zarzuty naruszenia;

- art. 80 ust. 2 ustawy z 2006 r. w zakresie stwierdzenia, że dopuszczalne jest wszczęcie postępowania dyscyplinarnego po upływie 3 miesięcy – jako nieistotne dla sprawy,
- art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c.,
- art. 248 § 1 k.p.c.

Konsekwencją niezasadności przedstawionych zarzutów było oddalenie wniosków powoda o przeprowadzenie dowodu z dokumentów, które zdaniem Sądu Okręgowego nie były bezpośrednio związane ze sporem. Spór dotyczył bowiem tylko konsekwencji prawnych odmowy wykonania polecenia przez członka korpusu służby cywilnej.

Sąd Okręgowy uznał też za prawidłowe ustalenie Sądu pierwszej instancji, że powód kilkakrotnie odmówił wykonania polecenia.

W kwestii merytorycznej Sąd Okręgowy podziela ustalenie i ocenę Sądu Rejonowego, iż powód nie wykonał polecenia służbowego.

Zasadną natomiast okazała się zdaniem Sądu Okręgowego apelacja zarzucająca w pkt 1 naruszenie w art. 80 ust. 1 oraz 81 ust. 2 w zw. z art. 7 ust. 1 i art. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej przez dokonaną przez Sąd Rejonowy w C. ocenę jakoby dopuszczalne było karanie członka korpusu służby cywilnej za naruszenie obowiązków służbowych z pominięciem przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym, podczas gdy z oczywistej wykładni wskazanych przepisów – zdaniem Sądu Okręgowego – wynika zakaz stosowania wobec członków korpusu służby cywilnej jakichkolwiek sankcji za naruszenie obowiązków z pominięciem procedury postępowania dyscyplinarnego. Sąd Okręgowy stwierdził, że wprowadzenie takiego wyraźnego uznania Sąd Rejonowy nie zawarł w swoim uzasadnieniu, ale ocena prawna sprawy dokonana przez Sąd Rejonowy sprowadza się do potwierdzenia możliwości dokonania wypowiedzenia zmieniającego oraz braku konieczności przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego przy zarzucie jaki wskazano w wypowiedzeniu zmieniającym była wadliwą i w tym kontekście

zarzut apelującego powoda o pominięciu postępowania dyscyplinarnego był zarzutem uzasadnionym.

Jako właściwą dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd Okręgowy w C. uznał subsumcję ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 156, poz. 1641) oraz ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. Nr 170, poz.1218). W motywach swego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy przyjął jednak odmiennie od sądu pierwszej instancji, że nie ma możliwości dokonania wypowiedzenia zmieniającego wobec powodu z uwagi na zarzut niewykonania polecenia. Przy tak sformułowanym zarzucie – zdaniem sądu okręgowego – pracodawca musi przeprowadzić postępowanie dyscyplinarne i ew. zastosować jedną z kar dyscyplinarnych; nie może natomiast zmienić warunków pracy w trybie ustawy Kodeks pracy. Przedstawioną tezę Sąd Okręgowy wywiódł z subsydiarnego korzystania wobec powoda z ustawy o służbie cywilnej i koniecznością stosowania wobec niego w pierwszej kolejności ustawy o Służbie Celnej. Ustawa ta z kolei normuje kwestie utraty zaufania do funkcjonariusza oraz daje możliwość przeniesienia funkcjonariusza do innej pracy także z uwagi na utratę zaufania. (art. 18 ust. 2; art. 26 pkt 12 ustawy o Służbie Celnej). Z kolei art. 62 ust. 1 omawianego aktu prawnego nakazuje prowadzenie postępowania dyscyplinarnego za naruszenie obowiązków służbowych, co wyklucza możliwość zmiany warunków pracy bez prowadzenia postępowania dyscyplinarnego. Uzasadnienia dla swojej wykładni Sąd Okręgowy w C. poszukiwał w wyroku SN z dnia 11 marca 2008 r., II PK 193/07 (niepubl.), który dotyczył członka korpusu służby cywilnej. Zgodnie z tym orzeczeniem naruszenie przez pracownika umownego służby cywilnej (art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o służbie cywilnej; Dz.U. z 1999 r. Nr 49, poz. 483 ze zm.) obowiązków członka korpusu służby cywilnej, w tym także obowiązku przewidzianego w art. 67 ust. 1 pkt 7 tej ustawy, stanowi przesłankę wszczęcia przeciwko takiemu pracownikowi postępowania dyscyplinarnego i ewentualnego zastosowania wobec niego kary dyscyplinarnej wydalenia z pracy w urzędzie (art. 107 ust. 2 pkt 6 tej ustawy). W takim przypadku do pracownika służby cywilnej nie stosuje się trybu rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych przewidzianego w art. 52 § 1 pkt 1 k.p. Szeroko powołując argumentację Sądu Najwyższego zawartą

w motywach wspomnianego wyroku Sąd Okręgowy w C. zaznaczył jednak, że wspomniany wyrok dotyczył zastosowania art. 52 k.p. w sytuacji, gdy w katalogu kar dyscyplinarnych pracowników służby cywilnej kara wydalenia ze służby figuruje. Ponadto wyrok SN w sprawie II PK 193/07 odnosił się do służby cywilnej. Nie oznacza to jednak zdaniem Sądu Okręgowego, że ad casum interpretacja i tezy w wyroku tym zawarte nie powinny mieć zastosowania do pracownika służby cywilnej, wobec którego zastosowano wypowiedzenie zmieniające. Analogiczna jest bowiem w obu przypadkach konstrukcja stosunku pracy i jego stabilizacji, a także filozofia odpowiedzialności dyscyplinarnej. Zdaniem Sądu Okręgowego trafne jest bowiem spostrzeżenie SN, że brakuje uzasadnienia dla swobodnego uznania decyzji, co do wyboru instrumentu prawnego dyscyplinowania pracownika (zakończenie stosunku pracy, czy postępowanie dyscyplinarne).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona.

Skarga kasacyjna zawiera zarzuty naruszenia prawa materialnego, stąd na zasadzie art. 398¹⁶ § 1 k.p.c., na wniosek skarżącego, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i orzekł co do istoty sprawy, oddalając apelację powoda.

Podstawę skargi stanowiło naruszenie prawa materialnego, w tym naruszenie art. 1 ust. 3, art. 62 ust.1, art. 18 ust.2 w zw. z art. 1 ust.7 , art. 26 pkt 12, art. 26 a ust. 1 ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 156 poz. 1641 ze zm.) oraz art. 42 k.p. w zw. z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. Nr 170 poz. 1218 ze zm.), przez przyjęcie, że pozwana nie miała podstaw do zastosowania tego przepisu Kodeksu pracy z uwagi na konieczność zastosowania przeniesienia służbowego przewidzianego w ustawie o Służbie Celnej.

Dla oceny tych materialnoprawnych zarzutów rozstrzygające jest porównanie podstawy zatrudnienia powoda (umowa o pracę) do innych podstaw zatrudnienia w służbie celnej i służbie cywilnej. Sprawa wymaga rozstrzygnięcia na podstawie ustawy o służbie cywilnej z 2006 r.

Zgodnie z art. 1 ust. 3, 4, 5 ustawy o Służbie Celnej w jednostkach organizacyjnych tej służby mogą być zatrudnieni poza funkcjonariuszami, pracownicy administracyjni, do których stosuje się przepisy ustawy o służbie cywilnej, chyba że przepisy ustawy o Służbie Celnej stanowią inaczej (ust. 4 art. 1) oraz inni pracownicy (ust. 5 art. 1), do których znajduje w pewnym zakresie zastosowanie ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953 ze zm.) - zasadniczo są to pracownicy obsługi. Ustawa o Służbie Celnej określa prawa i obowiązki funkcjonariuszy celnych (art. 1 ust. 3). Zgodnie z art. 10 ustawy o Służbie Celnej stosunek służbowy funkcjonariusza celnego powstaje na podstawie mianowania. Także zatrudnienie w służbie przygotowawczej wynika z mianowania na czas określony. Zmiana warunków pełnienia służby funkcjonariusza celnego została unormowana w rozdziale 5 ustawy. Nie ma tu instytucji wypowiedzenia zmieniającego, lecz są powody (potrzeby Służby Celnej, ważne względy służbowe, potrzeby służbowe), przy wystąpieniu których funkcjonariusz służby celnej może być przeniesiony, (czasowo lub na stałe), do innej miejscowości lub do innej jednostki organizacyjnej. Przeniesienie na niższe stanowisko lub obniżenie stopnia służbowego stanowi natomiast karę dyscyplinarną (art. 63 ust. 1 pkt 4 ustawy). Ustawa o Służbie Celnej w znikomym zakresie dotyczy pracowników korpusu służby cywilnej. Przykładowo do tej grupy zatrudnionych stosuje się art. 22 b ust. 1 ustawy o Służbie Celnej, który daje możliwość otrzymania z urzędu lub na wniosek osoby zainteresowanej propozycję pełnienia służby w Służbie Celnej; do tej grupy zatrudnionych ma także zastosowanie art. 25 ust.6 ustawy o Służbie Celnej. Generalnie jednak do osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w charakterze pracowników administracyjnych w służbie celnej stosuje się przepisy ustawy o służbie cywilnej. Osoby te pozostają członkami korpusu służby cywilnej w rozumieniu ustawy z 2006 r.

Reasumując dotychczasowe spostrzeżenia trzeba wskazać, że funkcjonariusze celni i członkowie korpusu służby cywilnej zatrudnieni w administracji celnej na podstawie umowy o pracę, stanowią odmienne grupy zawodowe o odrębnym statusie prawnym, który jest unormowany swoiście dla każdej z nich. Ta swoistość wynika przede wszystkim z faktu stosowania do każdej

z nich odrębnej ustawy, a także – a może przede wszystkim – z innych źródeł nawiązania stosunku zatrudnienia.

Powód był zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Już z tego faktu wynika brak możliwości uznania go za funkcjonariusza służby celnej. Jego sytuację pracowniczą normuje przede wszystkim ustawa o służbie cywilnej, a w zakresie przez nią nie uregulowanym Kodeks pracy. Konsekwencją takiej kwalifikacji jest nie stosowanie do powoda przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy celnych. Nie ma także możliwości przeniesienia powoda do innej miejscowości na zasadach ustawy o Służbie Celnej. Ta instytucja jest bowiem „zarezerwowana” dla funkcjonariuszy. W tym stanie rzeczy zarzuty naruszenia art. 62 ust. 1, art. 18 ust. 2 w zw. z art. 1 ust. 7 art. 26 ust. 1 i ust. 12, art. 26 a ust.1, art. 82 są w pełni uzasadnione.

A zatem, skoro powód był członkiem korpusu służby cywilnej, to mają do niego zastosowanie przepisy ustawy o służbie cywilnej z 2006 r. oraz przepisy kodeksu pracy w sprawach nieuregulowanych ustawą. W myśl art. 3 ustawy powód jest pracownikiem służby cywilnej, a nie urzędnikiem tej służby. Zastosowana subsumcja nie pozwala na przeniesienia go do innej miejscowości bez jego zgody (art. 33 ustawy o służbie cywilnej z 2006 r.). Zastosowana subsumcja pozwala natomiast na pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie obowiązków członka korpusu służby cywilnej (art. 80 ustawy z 2006 r.). Obowiązki członka korpusu służby cywilnej dzielą się na kwalifikowane (art. 47 ustawy z 2006 r.) i pozostałe – do których należy m. in. wykonywanie polecenia służbowego. Wśród kar dyscyplinarnych stosowanych wobec pracowników służby cywilnej brakuje przeniesienia pracownika na inne stanowisko lub do innej miejscowości.

Przedstawione unormowanie pozwala na konstatację, iż sprawa jednostronnego przeniesienia pracownika do innej miejscowości z uwagi na potrzeby urzędu lub interes służbowy nie jest unormowana w przepisach ustawy o służbie cywilnej z 2006 r. i można tu stosować Kodeks pracy na zasadzie art. 7 ust. 1 ustawy.

W motywach uzasadnienia Sąd Okręgowy w C. powołał się na orzeczenie SN z dnia 11 marca 2008 r., II PK 193/07 (niepubl.), które dotyczyło możliwości stosowania do członka korpusu służby cywilnej, zatrudnionego pod rządami ustawy

z 1998 r., zwolnienia na zasadzie art. 52 k.p. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy uznał, że naruszenie obowiązków stanowi podstawę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego i wobec możliwości orzeczenia kary wydalenia ze służby nie stosuje się trybu rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych przewidzianego w art. 52 § 1 pkt 1 k.p. Taki pogląd jest nota bene dominujący w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2009 r., I PK 137/08).

Podobne orzeczenie Sąd Najwyższy ferował odnośnie wypowiedzenia. W wyroku z dnia 4 marca 2008 r., II PK 177/07 (niepubl.) SN uznał - na podstawie ustawy z 1998 r. - że rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić tylko po przeprowadzeniu postępowania dyscyplinarnego, w drodze wydalenia z pracy w urzędzie (art. 106 ust. 1 w związku z art. 107 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o służbie cywilnej, Dz.U. z 1999 r. Nr 49, poz. 483 ze zm.). Oba przedstawione wyroki Sądu Najwyższego dotyczą sytuacji rozwiązania stosunku pracy, które może być zastąpione karą wydalenia ze służby. Nie odnoszą się natomiast do zmiany warunków pracy w drodze jednostronnych decyzji pracodawcy.

Wypada zauważyć, że przeniesienie członka korpusu służby cywilnej (pracownika umownego) do innego urzędu, także w innej miejscowości może być dokonane tylko na wniosek lub za zgodą pracownika (art. 33 k.p.). Sprawa zmiany warunków pracy w drodze jednostronnego oświadczenia woli pracodawcy pozostaje zatem nieuregulowana. W tym zakresie można i trzeba stosować art. 42 k.p. w zw. z art. 7 ust. 1 ustawy z 2006 r., o ile oczywiście takie działanie jest merytorycznie uzasadnione.

Do pracowników mianowanych instytucja wypowiedzenia zmieniającego nie może znaleźć zastosowania, bowiem analogiczny cel wynika z prawa pracodawcy do przeniesienia służbowego. Natomiast wobec pracownika korpusu służby cywilnej zatrudnionego na podstawie umowy o pracę pracodawca, może zastosować wypowiedzenie zmieniające nawet w sytuacji zarzutu naruszenia obowiązków członka korpusu służby cywilnej. Brakuje bowiem instrumentu prawnego w ustawie z 2006 r. do dokonania takiej zmiany warunków zatrudnienia w

drodze jednostronnej decyzji pracodawcy (przeniesienia). Inną natomiast kwestią jest wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec takiego pracownika i ewentualne orzeczenie kary wydalenia ze służby.

Odmienna wykładnia kreowałaby znacznie większą stabilizację stosunku zatrudnienia członków korpusu służby cywilnej zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w porównaniu z urzędnikami mianowanymi, którzy mogą zostać przeniesieni na inne stanowisko lub do innej miejscowości jednostronną decyzją przełożonego. W tym kontekście wypada przypomnieć, że w ujęciu systemowym to właśnie zatrudnienie, którego źródłem jest akt mianowania stanowi podstawę korzystniejszą i zapewniającą większą – niż umowa o pracę – stabilność warunków zatrudnienia. Z tych zatem względów nie daje się zaakceptować taka wykładnia norm ustawy o Służbie Celnej i służbie cywilnej z 2006 r., która akceptowałaby niejako odwrotną regułę. Prowadziłaby mianowicie do uniemożliwienia dokonania jednostronnej, uzasadnionej, zmiany warunków zatrudnienia pracownika korpusu służby cywilnej podczas gdy zmiana taka jest możliwa i dopuszczalną wobec urzędnika tej służby (a w tym przypadku funkcjonariusza służby celnej).

Ad casum niewątpliwie odmowa wykonania polecenia stanowi wystarczające uzasadnienie dla dokonania takiej modyfikacji. Zmiana miejsca pracy stanowi rodzaj prewencji przed dokonywaniem tego rodzaju czynów przez innych pracowników.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

/tp/